

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum vtraque earum sit pars temperantiæ? 3

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

quam respicit iustitia legalis. Sed propter aliqua particularia considerata, clementia diminuit penas, quasi decernens hominem non esse magis puniendum. Unde dicit Seneca in secundo de Clementia †, Clementia hoc primum præstat, ut quos dimittit, nihil aliud illos pari debuisse pronuntiet. Venia verò, debita: pena remissio est. Ex quo patet quòd clementia comparatur ad severitatem, sicut epikia ad iustitiam legalem: cuius pars est severitas quantum ad inflictionem penarum secundum legem. Differt tamen clementia ab epikia, ut infra dicetur *.

† l. 2. cir.
f. illius.

Ad tertium dicendum, quòd beatitudines sunt actus virtutum. Fructus autem sunt delectationes de actibus virtutum. Et ideo nihil prohibet mansuetudinem poni & virtutem, & beatitudinem, & fructum.

ar. 3. seq.
ad 1. ar.

764
su. 9. 143.
co. & ad
2. & inf.
9. 161. a.
4. con. Et
2. dif. 44.
9. 2. a. 1.
ad 2. Et
3. dif. 35.
9. 3. a. 2.
* a. d. 6.
2. prac.
† l. 5. r. 10.
* 9. 120.
ar. 2.
† l. 2. c. 4.
cir. med.
* l. 2. c. 3.
cir. prin.
† lib. 2. de
inven.
n. f. 2. an
te su lib.

ARTIC. III.

Utrum prædicta virtutes sint partes temperantia?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd prædictæ virtutes non sint partes temperantia. Clementia enim est diminutiva penarum, ut dictum est *. Hoc autem Philosophus in quinto Ethicorum † attribuit epikia, quæ pertinet ad iustitiam, ut supra habitum est *. Ergo videtur quòd clementia non sit pars temperantia.

¶ 2. Præterea, Temperantia est circa concupiscentias. Mansuetudo autem & clementia non respiciunt concupiscentias, sed magis iram & vindictam. Non ergo debent poni partes temperantia.

¶ 3. Præterea, Seneca dicit in 2. de Clementia †, Cui voluptati sevitia est, possumus insaniam vocare. Hoc autem opponitur clementia & mansuetudini.

Cum ergo insania opponatur prudentia, videtur quòd clementia & mansuetudo sint partes prudentia, magis quam temperantia.

SED contra est, quòd Seneca dicit in 2. de Clement. * quòd clementia est temperantia animi in potestate viciscendi. Tullius † etiam ponit clementiam partem temperantia.

RE-

RESPONDEO dicendum, quòd partes assignantur virtutibus principalibus, secundum quòd imitantur ipsas in aliquibus materijs secundarijs, quantum ad modum, ex quo principaliter dependet laus virtutis, unde & nomen accipit: sicut modus & nomen iustitiæ in quadam æqualitate consistit: fortitudinis autem in animi quadam firmitate: temperantiæ autem in quadam refrenatione, in quantum scilicet refrenat concupiscentias vehementissimas delectationum carnis. Clementia autem & mansuetudo similiter in quadam refrenatione consistunt: quia scilicet clementia est diminutiva pœnarum, mansuetudo verò est mitigativa iræ, ut ex dictis patet *. Et ideo tam clementia quam mansuetudo adiunguntur temperantiæ sicut virtuti principali. Et secundum hoc ponuntur partes temperantiæ.

Ad primum ergo dicendum, quòd in diminutione pœnarum duo sunt consideranda: quorum vnum est, quòd diminutio pœnarum fiat secundum intentionem legislatoris, licet non secundum verba legis. Et secundum hoc pertinet ad episkiam. Aliud autem est, quædam moderatio affectus, ut homo non utatur sua potestate in inflictione pœnarum. Et hoc proprie pertinet ad clementiam: propter quod Seneca dicit *, quòd clementia est temperantia animi in potestate vlciscendi. Et hæc quidem moderatio animi procedit ex quadam dulcedine affectus, qua quis abhorret omne illud, quòd potest alium contristare. Et ideo dicit Seneca *, quòd clementia est quædam lenitas animi. Nam e conuerso austeritas animi videtur esse in eo qui non veretur alios contristare.

Ad secundum dicendum, quòd adiunctio virtutum secundariorum ad principales, magis attenditur secundum modum virtutis, qui est quasi quædam forma eius, quam secundum materiam. Mansuetudo autem & clementia conueniunt cum temperantia in modo, ut dictum est *. licet non conueniant in materia.

Ad tertium dicendum, quòd insania dicitur per

corruptionem sanitatis: Sicut autem sanitas corporalis corrumpitur per hoc quod corpus recedit à debita complexione humanæ speciei: ita etiam infania secundum animam accipitur per hoc, quod anima humana recedit à debita dispositione humanæ speciei. Quod quidem contingit & secundum rationem, puta cum aliquis usum rationis amittit: & quantum ad vim appetitivam, puta cum aliquis amittit affectum humanum, secundum quem homo est naturaliter omni homini amicus, ut dicitur in octavo Ethicorum*. Infamia autem quæ excludit usum rationis, opponitur prudentiæ: Sed quod aliquis delectetur in pœnis hominum, dicitur esse infania: quia per hoc videtur homo privatus affectu humano, quem sequitur clementia.

li 8. c. 1.
tom. 1.

ARTIC. IV.

Utrum clementia & mansuetudo sint potissima virtutes?

765

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod clementia & mansuetudo sint potissimæ virtutes. Laus enim virtutis præcipue consistit in hoc quod ordinet hominem ad beatitudinem, quæ in Dei cognitione consistit. Sed mansuetudo maximè ordinet hominem ad Dei cognitionem. Dicitur enim Iac. 1. In mansuetudine suscipite iustum verbum. & Ecclesiast. quinto, Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei. Et Dionys. 4 dicit in epistola ad Demophilum, Moysen propter multam mansuetudinem Dei apparitione dignum habitum. Ergo mansuetudo est potissima virtutum.

in princ.
epist. 8.

¶ 2 Præterea, Tanto virtus aliqua videtur esse potior, quanto magis acceptatur à Deo & ab hominibus. Sed mansuetudo maximè videtur acceptari à Deo. Dicitur enim Eccles. 1. quod beneplacitum est Deo fides & mansuetudo. Vnde specialiter ad suam mansuetudinis imitationem Christus nos inuitat, dicens, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Et Hilarius dicit quod per mansuetudinem mentis nostræ habitatur.

Canone
4. Mat.
nō remō-
tè a pri-
tat